

9. Enmerkar van Uruk en de heer van Aratta en de uitvinding van het schrift

In Uruk was een nieuwe elite van rijk geworden kooplieden ontstaan. De stadsvorsten lieten nieuwe mythen optekenen waarin zij zichzelf een belangrijke rol toedichtten en waarin hun speciale band met godin Inanna breed werd uitgemeten.

Beroemd in de hele oudheid waren de verhalen over de legendarische vorst Enmerkar van Uruk en zijn strijd met de vorst van Aratta, een stad 'achter zeven bergen'. We weten niet waar Aratta heeft gelegen, misschien is het een mythische plaats, of misschien is het een stad waar de Sumeriërs zelf ooit vandaan zijn gekomen. Beide vorsten spreken Sumerisch en hebben een Sumerische naam die met 'En', 'vorst' begint. Ook vereren zij beiden godin Inanna als stadsgodin en de twee stadsvorsten scheppen tegen elkaar op dat godin Inanna henzelf boven de ander heeft uitverkoren.

In het verhaal *Enmerkar en de witte magie* gaat de Enmerkar, de vorst van Uruk, prat op zijn goede betrekkingen met Inanna. Maar de heer van Aratta overtroeft Enmerkar en beweert dat de gunsten van Inanna voor hem veel verder gaan. Hij laat zijn boodschapper triomfantelijk het volgende zeggen tegen Enmerkar:

Hij (= Enmerkar) mag dan met Inanna in het tichelhuis wonen –
Ik zal met Inanna in het glanzende paleis van Aratta wonen!
Hij mag dan met haar liggen op een bed van gras -
Ik zal zoetslumerend met haar liggen op een met juwelen bezette bed!
Hij mag dan bij nacht met Inanna dromen zien –
Ik zal met Inanna gemeenschap hebben tussen haar blanke dijen!
Hij mag dan de gans met graan vetmesten –
Ik zal de gans niet met graan vetmesten!
Integendeel, ik zal de eieren en de jongen van de gans in een mand verzamelen;
de kuikens voor mijn pot, de grote vogels voor mijn ketel.
Wanneer dan de ganzen de waterkant verlaten,
eten met mij de verzamelde vorsten van het land (daarvan)!

Dit was de boodschap die de heer van Aratta aan Enmerkar stuurde. Maar Enmerkar weet hier gewiekt op te antwoorden en zegt:

Hij (= de vorst van Aratta) mag dan met Inanna wonen in het glanzende paleis van Aratta, maar zij verblijft bij mij wanneer zij vanuit de hemel op aarde komt!
Hij mag dan zoet slumeren met haar op de met juwelen bezette bed, maar ik (lig neer) in het grasbed van Inanna zelf, dat bezaaid is met glanzende planten!

Volgens de vertaler van dit verhaal, Herman Vanstiphout, kan dit fragment een verwijzing zijn naar een nieuwjaarsfeest. Wilde ganzen trekken in de vroege lente naar het noorden, wanneer het nieuwe jaar begint en het nieuwjaarsfeest wordt gevierd. De vorst gaat dan naar de tempel van godin Inanna om het Heilig Huwelijksritueel te vieren. Vanstiphout vermoedt dat de heer van Aratta in dit fragment aanspraak maakt op zijn 'recht' om met Inanna het nieuwjaarsfeest te vieren. Hij zal zijn ganzen dus niet slachten vóór hij dat feest zal kunnen vieren – inclusief het liefdesspel met de godin. Volgens Vanstiphout is de pointe echter dat Enmerkar, de heer van Uruk, dat reeds elke dag doet.

Enmerkar beschrijft zijn ontmoeting met Inanna vol overduidelijke seksuele toespelingen. Deze Sumerische vorsten zagen hun relatie met de stadsgodin als een echte huwelijksband. Inanna, de morgen- en avondgodin, heeft in dit gedicht haar naam als liefdespartner van de En-vorst al stevig gevestigd.

Uiteindelijk weet Enmerkar de vorst van Aratta te verslaan door de uitvinding waar Uruk in die tijd beroemd om was: het spijkerschrift. Op een bepaald moment gaf Enmerkar de boodschapper die voortdurend tussen beide steden heen en weer pendelde een bericht mee dat zo lang was dat hij het niet uit zijn hoofd kon leren. Daarom schreef Enmerkar de woorden neer op een kleitablet in spijkerschrifttekens:

Voor de mond [eigenlijk het geheugen] van de boodschapper was dit te veel; hij kon de woorden niet weergeven. Omdat dit te veel was voor de mond van de boodschapper, en hij de woorden niet kon weergeven, vormde de Heer van Uruk wat klei, en zette de woorden daarop neer als op een tablet. Vóór die dag bestond het zetten van woorden op klei nog niet, maar nu, toen Utu (de zonnegod) opkwam, was het zo: de Heer van Uruk had woorden gezet op klei – zo was het!

De boodschapper nam het kleitablet mee en spoedde zich naar de stad Aratta. *Als een uil over de heuvel, als een vlieg door de duinen, als een karper door de poel – zo was zijn tocht door het bergland, en zo kwam hij aan in Aratta.* Hij overhandigde het tablet aan de heer van Aratta. Maar de heer van Aratta keek sprakeloos naar het

kleitablet, dat vol stond met onbegrijpelijke tekens. Dit had hij nooit eerder gezien. Hij vroeg om een stoofje, om licht op het tablet te laten schijnen. Maar hoe hij ook tuurde en zijn best deed, het lukte hem niet om de boodschap van Enmerkar te ontcijferen. Met de uitvinding van het spijkerschrift had Enmerkar de heer van Aratta verslagen. Omdat de heer van Aratta niet kon lezen en alleen maar spijkers zag, was hij niet in staat om de boodschap van Enmerkar te begrijpen en hem van replek te dienen.



Bron: http://www.lcm.rug.nl/lcm/teksten/teksten_nl/kleitablet_spijkerschrift_nl.htm

Dit kleitablet bevindt zich in de collectie van de Rijksuniversiteit Groningen en werd door dr. N. Veldhuis gepubliceerd onder nummer GIS-15. De tekst is gedateerd op het tweede regeringsjaar van Amar-Suen, dat is ongeveer 2050 v. C. De tekst bevat een verantwoording voor dat jaar over de aantallen dieren (schapen, mannelijke en vrouwelijke lammeren en geiten) onder de zorg van Šagkugepada te Kinunir die aanwezig zijn, zijn gestorven, of die door ambtenaren zijn gevorderd. De totalen staan in de regels 18-20 met als resultaat een tekort van 20 beesten.

Volgende week: Inanna en de vorst Gilgamesj en de Huluppu-boom